

Targosz, Karolina

Sprawozdanie z konferencji naukowej Rola i miejsce kobiet w edukacji i kulturze polskiej, Zajęczkowo 20-22 października 1997 r.

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 42/3-4, 229-230

1997

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
ROLA I MIEJSCE KOBIET W EDUKACJI I KULTURZE POLSKIEJ
ZAJĄCZKOWO 20–22 PAŹDZIERNIKA 1997 R.

Zakład Historii Wychowania na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu zorganizował w ośrodku szkoleniowym, w zabytkowym pałacu w Zajączkowie, konferencję naukową pod wyżej wymienionym tytułem. Do udziału zgłoszono ponad sześćdziesiąt wystąpień, z których zaprezentowano ponad czterdzieści.

Wieczorem dnia pierwszego konferencji i przedpołudniem dnia trzeciego obrady miały charakter plenarny. Cały dzień środkowy wypełniły obrady prowadzone w czterech równoległych sekcjach: I. Edukacja kobiet w teorii i praktyce do końca XVIII wieku, II. Edukacja kobiet na ziemiach polskich w XIX i XX wieku, III. Działalność społeczno-oświatowa kobiet i ich udział w rozwoju polskiej myśli pedagogicznej XIX i XX wieku, IV. Poglądy na miejsce i rolę kobiety w społeczeństwie, kulturze i edukacji (w świetle XIX- i XX-wiecznych programów i przekazów).

W związku z zaproponowanym przez organizatorów szerokim zakresem tematyki, część referatów skierowała się ku różnym dziedzinom kultury. Ukazywały one miejsce i dokonania kobiet na niwie literatury, sztuki i kultury teatralnej. Tej ostatniej dotyczył mój referat, wygłoszony na pierwszym spotkaniu plenarnym. W drugim dniu konferencji przewodniczyłam obradom sekcji I, toteż jej plon mogę tu bliżej zaprezentować.

Tematykę poruszaną w obradach Sekcji I charakteryzowała ogromna rozpiętość czasowa i tylko tu przedstawiono referaty, traktujące nie tylko o zagadnieniach z kręgu polskiego. Otwierał je bowiem blok czterech referatów sięgających dziejów starorzymskich, zgłoszonych przez pracowników Katedry Historii Wychowania WSP w Bydgoszczy, z których wygłoszono dwa: mgr Aldona Ossowska mówiła o *Kształtowaniu wizerunku kobiety-partnerki intelektualnej w życiu i wychowaniu rodzinnym (Poglądy Diona Chryzostoma a Pliniusza Młodszeo i Plutarcha)*, a mgr Ilona Błaszczuk o *Edukacji kobiet w czasach dynastii julijsko-klaudyjskiej według relacji Seneki, Swetoniusza i Tacyta*. W obydwóch referatach zanalizowane zostały pisma reprezentatywnych rzymskich autorów, pisma o charakterze retorycznym, moralistycznym, epistolarnym i historiograficznym. Pozwoliły one na wyłonienie portretów konkretnych postaci oraz ogólnych wzorców osobowych. Wszystkie akcentowały potrzebę rozwoju umysłowego kobiet i jego implikacje dla życia małżeńskiego, domowego i wychowania dzieci. Należy podkreślić, że opracowanie i przybliżenie całej tej problematyki posiada doniosłe znaczenie dla badaczy epok późniejszych. Poczynając od humanizmu nowożytnego, także i w Polsce, sięgano bowiem często w dążeniach do dopuszczenia kobiet do edukacji po argumenty historyczne, wykazując, że w starożytności kobiety były edukowane intelektualnie i że edukacja ta przynosiła pozytywne społecznie efekty.

Trzy z kolei wystąpienia zaprezentowały problematykę średniowieczną. Mgr Małgorzata Chołodowska w referacie *Pozycja i rola kobiet w rodzinie wczesno-średniowiecznej* wskazała na konieczność szczegółowych badań źródeł różnego typu i sama przeanalizowała grupę najstarszych dyplomów z X–XII w., pośrednio rzucających światło na pozycję prawną żon możnowładców i panujących. Mgr Witold Brzeziński zajął się problemem *Polska „mulier litterata” wieków średnich na przykładzie przedstawicielek dynastii Piastów*, zbierając cenne dane z tak różnorodnych przekazów jak kroniki, żywoty świętych, miniatury i rzeźby z epoki. Prof. dr hab. Artur Kijas zaprezentował temat dotyczący Polski średniowiecznej i przede wszystkim jej wschodniego sąsiada – *Uczone księżniczki ruskie u siebie i u obcych*, pokazując ich sylwety i indywidualności, wysoko oceniane przez współczesnych oraz rolę odegraną na Rusi, w Europie zachodniej i środkowej.

Referat dr hab. Doroty Żołądz-Strzelczyk *Jak rządzić mają rodzice córki swe. Poglądy na wychowanie kobiet w XVI i XVII wieku* (przesunięty ostatecznie do obrad plenarnych pierwszego dnia) zarysował dwa nurty w poglądach pedagogicznych u pisarzy i myślicieli staropolskich – konserwatywny, ograniczający się do wychowania religijno-moralnego oraz progresywny, postulujący ponadto i kształcenie intelektu.

Dwa następne referaty dotyczyły czasów saskich i problematyki głównie obyczajowej: dr Aleksandra Bilewicz przedstawiła referat *Matżeństwo czasów saskich w świetle kazań z lat 1700–1768*, a dr Bożena Popiołek referat *Na marginesie ważnych spraw. Listy z epoki saskiej*. Ten ostatni referat ukazał aktywność epistolarną dam z epoki, ciągle jeszcze niedostatecznie poznanej, choć w ostatnich czasach skupiającej od różnych stron sporo zainteresowania badawczego.

Obrady Sekcji I zamykały dwa wystąpienia poświęcone okresowi Oświecenia. Dr Marek G. Zieliński mówił o *Roli cudzoziemek w procesie edukacji młodzieży w okresie stanisławowskim*, wskazując na nowe zjawisko – nauczycielek i guwernantek, stanowiących 10% ówczesnych prywatnych nauczycieli-wychowawców. Mgr Iwona Bakalarska przedstawiła *Rolę i miejsce kobiet w edukacji polskiego Oświecenia w świetle poglądów pedagogicznych Stanisława Staszica i Franciszka Bielińskiego* – obydwaj postulowali elementarne, ale kontrolowane wykształcenie dziewcząt, nakładając na nie z kolei odpowiedzialność za właściwe i osobiste wychowanie dzieci. Obrady Sekcji I pozwoliły na przeprowadzenie szerokiej dyskusji i wymianę spostrzeżeń uczestników.

Już przed konferencją opublikowany został tomik streszczeń referatów pod redakcją Wiesława Jamrozka i Doroty Żołądz-Strzelczyk (Wydawnictwo „Eruditus”, Poznań 1997 ss. 94). Przewidziana jest również publikacja całości tekstów.

Karolina Targosz
(Kraków)